

**Op zoek naar de rolstoel
van de middeleeuwen**

de jonge wetenschapper

Krista Milne

Mensen met een beperking werden in de middeleeuwen niet aan hun lot overgelaten, maar konden dankzij hulpmiddelen een beter leven leiden dan gedacht. Dat is de stelling die onderzoeker Krista Milne aan de hand van grootschalig onderzoek naar middeleeuwse manuscripten wil bewijzen.

Dit lijkt wel een geleidehond', dacht Krista Milne toen ze een middeleeuws manuscript bestudeerde. Ze bekeek een illustratie van een man met gesloten ogen, een wandelstok en een aangelijnde hond die voor hem uitloopt. 'De context maakte duidelijk dat het om een blinde man met geleidehond ging, maar zoiets was ik nooit eerder in middeleeuwse manuscripten tegengekomen', zegt Milne, universitair docent aan het Leiden University Centre for the Arts in Society. 'Ik wilde weten of hulphonden vaker voorkwamen in middeleeuwse bronnen; en of dat alleen in Engeland zo was of ook in andere Europese landen.' Milne zette een vergelijkende studie op en vond 46 verwijzingen naar hulphonden in middeleeuwse bronnen uit Noordwest-Europa uit de periode 1100 tot 1500: 34 afbeeldingen en 12 tekstfragmenten. In een spreadsheet hield ze al haar bevindingen bij, van de context van het fragment tot de grootte van de hond. 'Onderzoekers dachten lang dat alleen in religieuze teksten over mensen met een beperking werd geschreven, omdat alleen de kerk voor hen zou zorgen, maar ik vond verwijzingen in allerlei soorten teksten. Ik kwam zelfs tovenaars Merlijn tegen, vermomd als boodschapper met een geleidehond, die desondanks werd omschreven als heel krachtig en knap.'

Niet zielig

Milne groeide op in Ottawa in Canada. Op haar dertiende werd ze gediagnosticeerd met diabetes type 1. Dat weerhield haar niet van een academi-

mische carrière: ze behaalde haar masterdiploma Engels en studeerde Wiskunde, waarna ze promoveerde met een proefschrift over Engelse en Franse middeleeuwse literatuur. 'Ik moest regelmatig mijn bloedglucosewaarde meten en insuline spuiten; ik was wel vier tot zes keer per dag met naalden bezig', vertelt ze. 'Mensen met een beperking worden vaak zielig gevonden, maar zo kijken we helemaal niet naar onszelf. Inmiddels heb ik een sensor die mijn waarden meet en een pompje dat insuline spuit, waardoor mijn diabetes minder opvalt. Toch wil ik er open over zijn, om het stigma te doorbreken en te laten zien dat je ook met een beperking een succesvolle academische carrière kunt opbouwen.' En juist door haar beperking kijkt Milne met een andere blik naar middeleeuwse bronnen. 'Lange tijd was er geen wetenschappelijke aandacht voor mensen met een beperking in de middeleeuwen', zegt ze. 'Academici die er wel iets over zeiden, deden dat vaak op basis van anekdotisch bewijs. Bijvoorbeeld dat alleen kleine honden als geleidehond werden ingezet, maar uit mijn onderzoek bleek dat het om honden van allerlei formaten ging. Er is gewoon nooit goed naar een groter corpus gekeken.'

Grotere aanpak

Dankzij een Vidi-beurs van NWO kan Milne de komende vijf jaar wel een groot onderzoek doen. Dit keer kijkt ze ook naar andere hulpmiddelen die in de middeleeuwen beschikbaar waren voor mensen met een beperking.

'Denk aan krukken of wandelstokken, een karretje dat de voorloper van een rolstoel lijkt of hulpmiddelen voor het gehoor', legt Milne uit. 'Ik hoop in middeleeuwse teksten uit Frankrijk, België, Nederland en Engeland, uit de periode 1100 tot 1500, zeker 250 tot 350 voorbeelden te vinden.'

Met dit onderzoek hoopt Milne te achterhalen wat de oorsprong van hulpmiddelen is en te begrijpen wat de evolutie ervan is geweest. Misschien valt er zelfs nog iets te leren van de middeleeuwse praktijk, denkt ze. 'In de middeleeuwen konden de meeste mensen niet lezen en schrijven; iets als belastingaangifte gebeurde mondeling. Als we meer naar die orale traditie kijken, vinden we misschien manieren om mensen met een visuele beperking beter mee te laten doen.' ■

Wiskundige methodes

Haar wiskundige achtergrond komt Milne in de geesteswetenschappen goed van pas. 'Ik gebruik wiskundige methodes voor traditionele vraagstukken', legt ze uit. 'In plaats van beweringen te doen op basis van enkele voorbeelden, ga ik op zoek naar grotere datasets. Zo heerst bijvoorbeeld het beeld dat middeleeuwse vrouwen meestal vóór hun 20e moeder werden. Ik bestudeerde een Engels document uit 1158 met de leeftijden van weduwen en hun eerste erfgenamen. Daarmee kon ik de gemiddelde leeftijd berekenen waarop zij voor het eerst moeder werden. Met 23,3 jaar was dat een stuk ouder dan gedacht.'